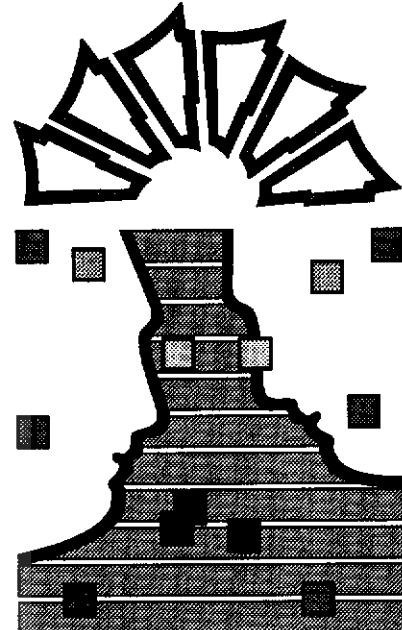

دیدگاه‌های اقتصادی

نمایشگاه بین‌المللی تهران

راه کار بهره‌گیری کاربردی از آن در فرآیند توسعه اقتصادی
دکتر امیر هوشنگ امینی

فعالیت‌های تولیدی و بازرگانی - همواره برای تامین نیازها و کسب سود یا سود بیشتر، فعالیت‌های تولیدی و تجارتی را به عنوان دورکن اساسی و تفکیک نابذیر، فعالیت‌های اقتصادی خود مورد توجه قرار داده است، و به طور کلی، فعالیت بازرگانی به مصدق «بازرگانی و حرف اول را می‌زند» از جمله اساسی‌ترین و اصلی‌ترین کوشش‌های انسانی محسوب می‌شده است و از این رو، در طول تاریخ، دورانی بس متفاوت را از سرگزرازندۀ است، فعالیتی که پیوسته برای پیشرفت جامعه‌های انسانی - حتی در ابتدایی‌ترین شکل از ابزار یا ابزارهایی بهره جسته و باگذشت زمان، آنها

اقتصادی بهره جوییم و به طور همزمان، به اظهار نظر درباره کم و کثیف لایحه تقدیمی به قوه مقننه بپردازیم، بنابراین، به نظر می‌رسد که چنانچه پیش از ورود به اصل گفتار، چگونگی تشکیل نمایشگاه‌های بازرگانی و سیر تحول تاریخی آن‌ها را به گونه‌ای حتی گذرا مرور کنیم، خالی از فایده نباشد.

با مروری هر چند گذرا بر تاریخ تحولات اقتصادی جهان، ملاحظه می‌شود که بشر از آغاز پیدا شدن

تقارن برگزاری بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی بازرگانی تهران و تقدیم لایحه اسناده «شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی» به قوه مقننه، فرصت مناسبی را بدست داده است تا با توجه به جایگاه و نقش نمایشگاه‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی در فرآیند توسعه اقتصادی - به ویژه در توسعه بازرگانی خارجی کشور و برقراری و گسترش روند تقاضه بین‌المللی - و با اینه راه کارهای کاربردی - حتی به صورت گذرا - از این عامل عمدۀ شناخته شده قدیمی و بی‌نهایت موثر در رشد و توسعه

سنت دنی، شامیانی، آخون، رم و برخی نقاط یونان پرداختند. این بازارها در این دوران به اوج قدرت رسیدند و بازارگانان با دادن هدایاتی به شاهزادگان و بزرگان محلی، نخستین کوشش‌های تبلیغاتی در این زمینه را آغاز کردند.

در ایران قدیم نیز «بازارهای مکاره» به صورت‌های متفاوت تشکیل می‌شد، بازارهایی که همچنان به مناسبی روزی که برگزار می‌شوند، دوشبته بازار، جمعه بازار، چهارشنبه بازار یا یکشنبه بازار نامیده می‌شوند.

در دوران جدیدکه نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی جایگزین بازارهای مکاره سده‌های میانی شده‌اند، هر یک از ملل جهان در حد توان اقتصادی خود اقدام به برپایی سازمان مستقل یا واپس‌تاء برای تشکیل بزرگواری نمایشگاه‌های بازارگانی کرده است.

نمایشگاه بازارگانی هامبورگ است که در سال ۱۷۹۰ در شهر بندیری هامبورگ گشایش یافت. اما نخستین نمایشگاه بازارگانی بین‌المللی، نمایشگاهی بود که در سال ۱۸۵۱ در شهر لندن گشایش یافت و سپس چندین نمایشگاه محلی در گوش و کنار آلمان و فرانسه نیز برپا شد. مشهورترین نمایشگاه در این دوره نمایشگاهی است که به عنوان بزرگترین نمایشگاه بین‌المللی در سال ۱۹۰۰ و در آغاز سده‌های بیست در پاریس برگزار شد و از سوی ایران نیز مستوفی المالک به‌طور رسمی در آن حضور یافت.

از آغاز سده بیستم، گسترش دامنه و شمار نمایشگاه‌های گوناگون ملی و بین‌المللی به گونه‌ای منظم و باهدف توسعه بازارگانی خارجی و به تبع آن کسب تراز مثبت بازارگانی خارجی یا تراز پرداختهای خارجی آغاز شد، واقعیتی که بسط و تعمیق تفاهم بین‌المللی را نیز تا حدود زیادی بدنبال داشت.

بعد از پایان جنگ جهانی دوم و ظهور بازارگانی آزاد، برپایی و گشایش انواع نمایشگاه‌ها موجب شد که امور مربوط به بزرگواری نمایشگاهها به صورت حرلفای مستقل درآید و در کلیه کشورهای جهان سازمان‌های تخصصی مستقلی برای بزرگواری نمایشگاهها و نظارت بر کار آنها تأسیس شود، نمایشگاه‌هایی که کلاً در خدمت توسعه بازارگانی می‌باشند. روشن است که در کنار فعالیت‌های نمایشگاهی فعالیت‌های دیگری مانند تبلیغات، بازاریابی و... نیز وجود دارد که گفتگو درباره آنها فرستاده بود و بزرگواری خارجی یا بین‌المللی - جز وجود دارد که گفتگو درباره آنها فرستاده بود و

را متحول ساخته است، فعالیتی که «همزاد تولید» نامیده شده است.

در دوران باستان، جاذبه و تصور بدست آوردن سودهای کلان با دستیابی به کالاهای کمیاب، بازارگانان را بآن می‌داشت تا در جستجوی کالاهای مناسب به نقاط دور دست سفر کنند. به طور نمونه، یونانیان در دوران بعد از تاریخ توشه شده، با ایجاد مستعمراتی در کناره‌های دریای سیاه و در امتداد آن تا بندر مارسی، با ساکنان این مناطق به تجارت می‌پرداختند، فینیقی‌ها افزون بر ایجاد کارتاز قدرتمند، دروازه‌های تجارت با کرانه‌های غربی را می‌گشودند، عرب‌ها تا چین پیشروی می‌کردند و کالاهای کمیاب، تجملی و ارزنه و باب آن دوران را از طریق ترعه‌ای که بسان کانال سوئز دریای سرخ را به دریای مدیترانه مربوط می‌ساخت، به مصر و ایتالیا حمل می‌کردند. همچنین تجارت رومی در جستجوی کهربا به سواحل بالتیک و به دنبال فولاد به ویستولا و برای یافتن روی به جزایر بریتانیا نفوذ می‌کردند و بدین سان، مبادرات بازارگانی در کلیه جهات ممکن صورت می‌گرفت.

در آغاز سده میانی و با بروز جنگ‌های صلیبی، مبادرات بازارگانی میان شرق و غرب تا اندازه‌ای محدود شد، اما فعالیت‌های بازارگانی در اروپا - به ویژه در شمال آلمان - توسعه یافت و در سال ۱۱۸۰ میلادی، هامبورگ به مرکز داد و ستد آزاد بخش شمالی آلمان تبدیل شد. سپس با پایان یافتن جنگ‌های صلیبی، باز دوباره بازارگانی میان شرق و غرب رونقی بسزا یافت.

در سده‌های پانزدهم و شانزدهم میلادی، با اکتشافات عظیم جغرافیایی و توسعه نظام استعماری و پیشرفت چشمگیر بازارگانی، دولت‌های مستقلی بوجود آمدند. در این دوره، با اعمال شیوه‌های اقتصادی سوداگری (مرکانتالیسم) و به تبع آن، با پیگیری هدف کسب تراز مثبت پرداختهای خارجی، این دولت‌های تازه‌پا به دولت‌ها و امپراتوری‌های قدرتمند استعماری یا استعمارگران (مانند بریتانیای کبیر، هلند، اسپانیا، برتعلق، فرانسه، بلژیک و...) تبدیل شدند.

در دوران جدید، یعنی تا پایان سده نوزدهم میلادی، صرفنظر از تحولات چشمگیر در وسائل حمل و نقل و ارتباطات یا دیگر تحولات ناشی از پیشرفت علوم و فنون در زمینه پیش نیازهای توسعه بازارگانی - به ویژه بازارگانی خارجی یا بین‌المللی - جز

● سازمان نمایشگاه‌ها با یادیه صورت یک شرکت‌سهامی عام غیردولتی و تحت نظر یک شورای نظارت و به شکل خصوصی اداره شود.

چندین سده فراهم شده بود، افزایش دهد. اکنون، توجه به این معنا درخور اهمیت ویژه است که آنچه در طول تاریخ بشر توسعه بازارگانی و در نهایت، توسعه اقتصادی و رفاه اجتماعی یک جامعه انسانی را در مقاطع خاص زمانی فراهم آورده، همانا بهره‌گیری از عواملی بوده است که چگونگی ظهور، تکامل و اثرگذاری آنها بر توسعه بازارگانی در زیر و به کوتاه‌سخن عنوان خواهد شد.

در دوران باستان، بازارگانان در پی بهبود و گسترش بازارگانی، در مسیرهای کاروان رو - به ویژه بر سر چهار راهه و نقاطی که ایران مکان‌های مقدس گرد می‌آمدند - بازارهای کوچکی را برپا می‌کردند که چند روزی دایر بود. برخی از این گونه بازارگانی کوچک و موقت افزون برینکه پیشاپنگان برپایی بازارهای مکاره بزرگ سده‌های میانی و در نهایت، نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی دوران جدید تلقی می‌شوند، بلکه هسته و مرکز اصلی پارهای از شهرهای باستانی نیز می‌باشند.

در سده‌های میانی، بازارگانان با تجربیات حاصل از برقراری بازارهای کوچک موقت پیشین، برای گسترش بازارگانی خود به برقراری پیشین، برای

نمایشگاه‌های بین‌المللی از صورت عمومی به تخصصی تغییر یابند و از یک نوبت به دائمی تبدیل شوند.

● فعالیت‌های بازارگانی همزاد کوشش‌های تولیدی بشر است.

ثانیاً با اعمال پیشنهاد نخست، از انتقال محل نمایشگاه به نقطه دیگری - آنهم در وضعیت کنونی اقتصادی و حتی با بهبود شرایط اقتصادی - خودداری شود.

ثالثاً، سازمان نمایشگاه‌ها به صورت یک شرکت سهامی عام غیردولتی وابسته به اتاق بازارگانی و صنایع و معدن ایران و تحت نظر یک شورای عالی نظارت به صورت خصوصی اداره شود.

در این صورت، تردید نیست که انسان‌نامه مورد اشاره فعلایاً باید مسکوت گذاشته شود و برنامه‌های لازم در جهت خصوصی‌سازی شرکت به صورتی که عنوان شد، آمده اجرا شود و این کاری است که می‌توان با بهره‌گیری از نظرکارشناسان مجرب و تجربیات اتاق ایران به مرحله اجرا گذاشت.

تسلیت

در گذشت والده بزرگ سرکار خانم عصمت کاظمی را به ایشان و سایر بازماندگان تسلیت عرض نموده، غفران الهی برای آن مرحومه و سلامتی برای ایشان از خداوند متعال مسئلت می‌نماییم.

تسلیت

در گذشت والده بزرگ سرکار خانم مینو بختیاری را به ایشان و سایر بستگان تسلیت عرض نموده، غفران الهی برای آن مرحومه و سلامتی برای ایشان از خداوند متعال مسئلت می‌نماییم.

نامه اتاق بازارگانی

عبارتند از اینکه:
 - آیا اصولاً توسعه بازارگانی به طور اعم و توسعه بازارگانی خارجی به طور اخسن و به بیان دیگر، توسعه صادرات و کسب تراز مثبت پرداختهای خارجی، می‌تواند به توسعه اقتصادی بین‌جامد؟ یا دست کم با مسائل و مشکلات اقتصادی موجود مقابله کند؟ و در نهایت، به توسعه اقتصادی و رفاه عمومی منجر شود؟
 - آیا تنها با در اختیار داشتن عوامل موثر در توسعه بازارگانی یا صادرات و بکارگیری آنها، به نحوه فعلی

● آیا تنها توسعه بازارگانی و گسترش صادرات می‌تواند توسعه اقتصادی را تأمین کند؟

می‌توان در کمک به توسعه اقتصادی کشور موفق بود؟
 بی تردید پاسخ به پرسش‌های فوق - که یکی از آنها مثبت و دیگری منفی است - و اصولاً پاسخگویی به هر پرسش دیگری که در این زمینه عنوان شود، ممکن است که اکنون بیش از همیشه اشکار شده است که شکوفایی اقتصادی هر جامعه‌ای مبتنی بر دو اصل اساسی است:

۱) برخوردار بودن از کارگزاران و مردمانی دانا، کوشانار

۲) وجود نظام اقتصادی سنجیده و مشخصی که متناسب انضباط مالی باشد.

بنابراین، روشن است که وجود منابع ثروتی، بنادر و رودخانه‌های قابل کشتیرانی یا موقعیت استراتژیک ویژه و عوامل مؤثر در فرآیند توسعه درجه بعدی قرار دارند و تنها با ایجاد مراکز نمایشگاهی و برگزاری نمایشگاه‌ها و ... نمی‌توان مدعی شد که در زمینه توسعه بازارگانی خارجی اقدام مشتبی بعمل آمده است. و اما در مورد چگونگی بهره‌گیری از نمایشگاه بین‌المللی که اکنون به گونه‌ای عام، متصرک و دولتی برگزار می‌شود، اصلاح آنست که:

اولاً با توجه به مسائل و مشکلاتی همچون ترافیک، ازدحام بیش از حد در محل نمایشگاه، کمبود تأسیسات اقامتی برای مسافران و ایجاد عدم تعادل در اشغال تأسیسات پذیرایی در یک فصل مخصوص که عموماً در اثر برگزاری نمایشگاه‌ها به شیوه فعلی - در تهران یا هر شهر بزرگ دیگر - ایجاد می‌شوند، شایسته است که با تدوین برنامه‌ای سنجیده،

طلب‌می‌کند ولذا اکنون از بحث درباره آنها در می‌گذرد.
 و اما نکته جالب اینکه، در جریان توسعه و تکامل فعالیت‌های نمایشگاهی - به ویژه در سطح بین‌المللی - با احساس نیاز به برخوردار بودن از امکانات برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی در تهران، شرکت نمایشگاه‌های بین‌المللی در سال ۱۳۴۷ تأسیس شد و در سال ۱۳۵۳ تحت پوشش وزارت بازارگانی قرار گرفت و در سال ۱۳۵۸ نیز در مرکز توسعه صادرات ایران ادغام شد، لکن این شرکت در سال ۱۳۶۵ دوباره مستقل شد و براساس قانون ماده واحد مصوب ۱۳۶۵ و به بیان دیگر، براساس قانون مصوب مجلس شورای اسلامی، مقرر گردید که شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی از مرکز توسعه صادرات متنزع شود و اساسنامه این شرکت طی سه ماه تنظیم و اصلاح شود تا پس از تایید هیات وزیران، برای تصویب به قوه مقننه تسلیم گردد، اما این تکلیف قانونی تاکنون معوق مانده بود.

● بازارهای مکاره در قرون وسطی، نسل‌های اولیه نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی امروز هستند.

به هر تقدیر، اکنون با توجه به اینچه درباره نمایشگاه‌ها و به ویژه درباره چگونگی بریانی و برگزاری آنها عنوان شد و با عنایت به موقعیت اقتصادی و به ویژه مسائل و مشکلات فرازه توسعه اقتصادی کشور - خصوصاً در زمینه ایجاد فرصت‌های شغلی جدید و کمک به راهاندازی اجتماعی تولیدی و رونق بخشیدن به فعالیت‌های بازار و در نهایت به منظور توسعه صادرات غیرنفتی که تنها مفتر منطقی گذار از موقعیت اقتصادی نامناسب کشوری است، باید از این عامل به عنوان مؤثرترین ابزار بهره جست و با برخورد سنجیده به موضوع، ترتیبی را اتخاذ کرد که این ابزار بتواند به رفع تنگناهای موجود در راه فعالیت‌های تولیدی و بازارگانی کشور کمک کند و در راهاندازی اقتصاد درگیر تورم تمام با رکود کشود، مؤثرافت.

از سوی دیگر، درباره نمایشگاه بین‌المللی تهران و عملکرد آن در توسعه اقتصادی کشور، پرسشها بسیار مطرح است و بهنظر می‌رسد که در صورت ارایه پاسخ صحیح و کامل به آنها، می‌توان راه کارهای کاربردی در زمینه بهره‌گیری درست از این ابزار عمدت توسعه بازارگانی را پیشنهاد کرد. پرسشها بسیار که مطرح است،

ملاحظات و اولویت های بودجه سال آینده

دکتر حبیب چینی

مقرر تجاوز کرده‌اند.

از این قسمت بحث خود نتیجه می‌گیریم که بهتر است دولت به افزایش کوتني قیمت نفت زیاد اتکا نکند، بلکه با احتیاط عمل کند. اگر اضافه وصولی از میزان پیش‌بینی حاصل شود، مصرف آن در سرمایه‌گذاری‌های ملی مشکل نخواهد بود. اما اگر دشوار‌آفرین خواهد شد. فراموش نکنیم خصلتاً بودجه در زمانی از سال تنظیم و به مجلس تقدیم می‌شود که نوعاً قیمت جهانی نفت رو به افزایش است (سال گذشته را باید یک استثنای تأسف‌آور دانست) ولی بودجه هنگامی قدرت اجرایی می‌یابد که فصل سرما پشت سر گذاشته شده، گرما و تعطیلات تابستانی در کشورهای مصرف کننده در پیش است و قیمت‌ها سیر تنزیلی فصلی دارد. بحران‌های اقتصادی غیرقابل پیش‌بینی نیز تأثیرات شدید بر مصرف و قیمت نفت بر جای می‌گذارد، همچنان که کشورهای صادرکننده نفت از بحران جنوب شرقی آسیا پیش از دیگران صدمه دیدند.

احتمال دارد درآمد دولت از محل صادرات نفت و گاز در رقم سال جاری چند درصدی بیشتر شود. درآمد دولت از محل فروش نفت و گاز در داخل، طبعاً بالا خواهد رفت. زیرا ۲۰ درصد اضافه قیمت سالانه تاخیمه برنامه سوم محقق است. به علاوه با افزایش جمعیت و بالا رفتن سطح زندگی مردم سطح مصرف نیز ترقی می‌کند. به این ترتیب در بودجه سال آینده کشور درآمد نفت و گاز همچنان بالاترین رقم درآمد دولت خواهد بود.

ب- مالیات - در مورد درآمدهای مالیاتی، دولت گله‌مند است که طی سال گذشته ۴۳۰۰ میلیارد ریال از درآمدهای مالیاتی پیش‌بینی شده در بودجه لاوصول مانده است. در مورد سال جاری و این که چه میزان لاوصولی داشتمایم رقمی در دست نویسنده نیست. احتمالاً وصولی کمتر از سال ۷۶ خواهد بود. اگر چه هنوز در حالت رکود تورمی سرس می‌بریم و در چنین وضعی هم قدر مطلق مالیات بردازد کاهش می‌یابد و هم از ارزش واقعی و قدرت خرید مبالغه

را داشته باشد- می‌توان فرض کرد که در بودجه سال آینده کشور تقویت نیروهای نظامی جای برجسته و ویژه‌ای خواهد داشت، زیرا که حکم قطبی این است "آمادگی همیشگی، غافلگیر شدن هرگز". طبیعی است که آمادگی هم در خلاص شکل نمی‌گیرد، بلکه در برابر قدرت نهائی خطرات و تهدیدات بالقوه و بالفعل شکل می‌یابد.

از این مسأله که بگذریم وضع کوتني اقتصادی کشور که در طرح ساماندهی اقتصادی کشور تبلور یافته و در گزارش ریاست جمهوری به مردم رؤوس آن عنوان شده و مورد تأیید مقام رهبری قرار گرفته و به صورت یک طرح ملی درآمده است، طبعاً تعیین کننده اولویت‌های بعد از حفظ امنیت مرزهای کشور می‌باشد.

درآمدهای بودجه

الف - نفت- با بهبود نسبی که در چند هفته اخیر منتهی به زمان تهیه این مقاله، در قیمت نفت روی داده و قیمت‌های بین‌المللی را تا متوسط هر بشکه ۱۶ دلار بالا برده و احتمال این که در ماههای سرد پائیز و زمستان باز هم قیمت‌ها بالا بروند، احتمالاً تا حدی از پیش‌بینی کمبود درآمد در بودجه سال جاری کاسته خواهد شد. اما این که قیمت نفت در سال بودجه‌ای ۷۸ چگونه خواهد بود، هنوز قابل پیش‌بینی نیست. در حال حاضر عربستان و وزوپلا توافق کرده‌اند از میزان استحصال خویش بیشتر از آنچه در اجلاد گذشته اولیک و پاکستان در افغانستان به وجود آمده و تهدید بالقوه‌ای که متوجه امنیت ملی کشور ما شده است، طبیعی است که حراست از این مرزها، دقت، هوشیاری، قدرت عمل و نهایتاً بودجه بیشتری می‌طلبند. این دیگر از مواردی نیست که از یکساعت به ساعت دیگر به تأخیر انداخته شود. در چنین مواردی آنچه به نام "زاده فرماندهی معروف است به صورت تجلى خواست‌ها و نیازهای غیرقابل تخطی ملی بروز و ظهور می‌کند و سرنوشت اولویت‌های بودجه‌ای - و غیر بودجه‌ای - را تعیین می‌نماید. بنابراین از هم اکنون - با توجه به وضع و موقعیت به وجود آمده در مرزهای کشور و روابط کشورهای همسایه با دیگر دولتها که تهایتاً احتمال تبدیل شدن به تهدیدی علیه امنیت ملی و تمامیت ارضی کشور ما

دولت وعده کرده است لایحه بودجه سال آینده کشور را روز چهارم آذرماه - یعنی پنج روز زودتر از موعده مقرر به مجلس تقدیم کند. در زمانی که این مقاله نوشته می‌شود، همه وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های دولتی و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا زیر پوشش دولت، مهمترین تلاش خود را مصروف تهیه بودجه پیشنهادی خود، براساس دستورالعمل صادره از سوی دولت، نموده‌اند.

طبعی است که در تنظیم لایحه بودجه از یکطرف واقعیات مربوط به درآمدهای قابل حصول نقش سرنوشت ساز دارد زیرا که هر برنامه‌ای، هر قدر هم که اهمیت داشته باشد، هنگامی از مرحله حرف یا نوشته روی کاغذ به مرحله عمل تبدیل می‌شود که بودجه لازم و سازمان اجرائی خاص خود را داشته باشد. از دیگر سوابقویت‌های برنامه خود تحت تأثیر دو عامل است: یک عامل مسائل روز ایام است، عامل دیگر مسائل ساختاری و بلندمدت است. بدون هیچ تردید باید گفت هر قدر مسائل ساختاری و ساماندهی اقتصادی اهمیت داشته باشد، مسائل روزمره از قدرت اجتماعی بسیار قوی تری برخوردار است. برای مثال، ممکن بود تا چند ماه قبل مسائل مرزهای شرقی کشور، هم‌ریف با مسائل حراست از دیگر مرزهای کشور شمرده می‌شد. اما اینک با وضعی که به کمک امریکا و پاکستان در افغانستان به وجود آمده و تهدید بالقوه‌ای که متوجه امنیت ملی کشور ما شده است، طبیعی است که حراست از این مرزها، دقت، هوشیاری، قدرت عمل و نهایتاً بودجه بیشتری می‌طلبند. این دیگر از مواردی نیست که از یکساعت به ساعت دیگر به تأخیر انداخته شود. در چنین مواردی آنچه به نام "زاده فرماندهی معروف است به صورت تجلى خواست‌ها و نیازهای غیرقابل تخطی ملی بروز و ظهور می‌کند و سرنوشت اولویت‌های بودجه‌ای - و غیر بودجه‌ای - را تعیین می‌نماید. بنابراین از هم اکنون - با توجه به وضع و موقعیت به وجود آمده در مرزهای کشور و روابط کشورهای همسایه با دیگر دولتها که تهایتاً احتمال تبدیل شدن به تهدیدی علیه امنیت ملی و تمامیت ارضی کشور ما